

Seminaris de Grans llibres. L'assignatura de Pensament i Creativitat a La Salle - URL

Dr. Jordi Feixas i Roigé.
Departament de Filosofia i Humanitats.
Facultat de Filosofia La Salle URL.
Barcelona.
jordi.feixas@salle.url.edu.

Abstract— En aquest article es presenta la implementació d'un nou format d'assignatura de Pensament i Creativitat als estudis de grau de La Salle URL. S'hi explica la fonamentació filosòfica-pedagògica, els objectius, la metodologia i el sistema d'avaluació. També s'aporta una primera valoració.

Keywords—grans llibres, pensament, creativitat.

I. INTRODUCCIÓ

Durant el curs 2023-2024 s'ha produït una actualització de l'assignatura de *Pensament i Creativitat*, present en els diversos estudis de Graus de La Salle URL. L'actualització es dona en el context de la incorporació de la Facultat de Filosofia al campus de La Salle i amb voluntat de millorar el model anterior d'assignatura, orientant-lo cap a un possible futur *core* currículum d'arts liberals. Concretament, el nou model d'assignatura s'inspira en la tradició pedagògica dels *grans llibres*, de llarg recorregut en el món anglosaxó, present en algunes de les universitats més importants del món –Columbia, Chicago, Saint John's College, Navarra– i que té com a objectiu dotar l'alumnat universitari de quelcom més que una educació professional, apostant per aquella educació integral que contempla la vessant ciutadana i personal de cada un dels estudiants.

II. MODEL PEDAGÒGIC: LA TRADICIÓ DELS GRANS LLIBRES

A. Fonamentació filosòfica-pedagògica

Els programes de *grans llibres* tenen una llarga tradició en la cultura occidental, com a part d'allò que en aquesta mateixa cultura ha estat conegut amb el nom d'educació liberal. Teoritzada per autors com John Henry Newman [1], Robert Maynard Hutchins [2], Leo Strauss [3], Jacob Klein [4] o Michael Oakeshott [5], l'educació liberal pretén cultivar les facultats essencialment humanes, això és, el desenvolupament del pensament i de la racionalitat en contacte amb aquelles qüestions que sempre són presents en el transcurs de la vida de les persones.

Rere aquest plantejament hi ha la convicció pedagògica segons la qual la universitat no pot limitar-se a l'oferiment d'una

educació professionalitzadora, sinó que té el deure d'aportar les eines necessàries per al creixement humà integral dels estudiants. Com a humans, aquest creixement passa per la reflexió sobre aquelles preguntes i aquells problemes que assalten el transcurs de tota vida humana, que és una vida sempre oberta i en companyia dels altres, que s'esdevé a través de les idees que hom aprèn i que guien l'acció individual i col·lectiva. En paraules de Michael Oakeshott: "A man is what he *learns* to become: this is the human condition." [6]

El pensament sobre aquestes qüestions –el tipus de vida que volem viure, l'amistat, l'amor, la justícia, el bé, el govern o el lideratge de persones, els càstigs justos, el millor règim polític, etc.– és quelcom complex i, per tant, necessita l'ajuda d'aquells que han pensat bé sobre aquestes qüestions abans que nosaltres. En altres paraules, es tracta d'una educació que necessita mestres –aquelles ments singulars que ens parlen a través dels *grans llibres*. Escoltant el gran diàleg que aquestes mantenen sobre els problemes fonamentals d'una existència humana, hom no només entén les idees que han configurat el món actual, sinó que pot observar les alternatives de solució que els grans llibres de la nostra tradició han proposat al llarg del temps. El seu desacord és el que impedeix que l'educació liberal adquireixi la forma d'un adoctrinament, fomentant en qui llegeix la recerca personal dels seus posicionaments. És així com, davant de les respostes passades i recents, hom va configurant el seu propi pensament, aprenent a argumentar amb raons i a expressar-les adequadament, adquirint també la llibertat més significativament humana que hi ha i que no és altra que la llibertat de pensament.

B. El model d'assignatura a La Salle URL

A La Salle URL, la implantació del model de seminaris de *grans llibres* s'ha fet amb un objectiu central: el desenvolupament en l'alumnat de la capacitat de pensar per si mateix, d'enfrontar-se de forma raonada als problemes fonamentals humans amb els quals haurà de conviure i d'aprendre a expressar fonamentadament els seus propis posicionaments, de forma oral i escrita. Dins d'un model transversal, en el qual alumnes provinents de diversos estudis

comparteixen lectura i conversa sobre una gran obra que protagonitza les sessions de classe.

Amb la mirada posada més enllà de l'aula, i amb vocació de generar una reflexió de campus, tot l'alumnat que cursa l'assignatura de Pensament i Creativitat –sigui de primer curs, de segon curs o de tercer curs– llegeix i reflexiona sobre el mateix *gran llibre* al llarg d'un semestre, per bé que des de perspectives diferents en cada curs. Així, un estudiant que ha cursat el grau a La Salle haurà reflexionat sobre sis grans obres del pensament i la literatura occidentals al llarg dels seus estudis de grau.

La metodologia dels seminaris de *grans llibres* posa l'accent en la lectura i les intervencions de l'alumnat. Després d'una sessió introductòria sobre el llibre, el grup classe queda dividit en dos i és amb aquesta ràtio menor que es desenvolupen les sessions de seminari, idealment una cada dues setmanes. La setmana en la qual l'estudiant no té classe està pensada per l'avenç individual en la lectura.

Les sessions a grup partit comencen amb la lectura d'un fragment de l'obra, escollit entre les pàgines que l'alumnat ha de llegir per aquella sessió, seguida d'una breu explicació del professor/a, que té per objectiu l'aclariment i comprensió dels conceptes i qüestions claus en joc, a més del plantejament de preguntes al voltant del text. Tot seguit, la resta de la sessió s'obre al debat de l'alumnat, que s'ha de posicionar sobre les preguntes plantejades pel docent, buscant sempre l'argumentació raonada i la justificació amb el suport del text, de manera que es fomenti l'educació en el rigor a l'hora d'encarar una discussió. L'escolta, l'espera del torn i el respecte per les opinions divergents són un element d'aquest mateix aprenentatge. El curs acaba amb una sessió amb el grup complet de resum i reflexions finals.

L'avaluació de l'assignatura consta, en primer lloc, d'un 50% de la nota final dedicat a l'assistència i participació rigorosa a l'aula, on l'estudiant ha de demostrar el seguiment de la lectura i posar en pràctica l'argumentació. En segon lloc, d'un 50% de la nota final dedicat a una prova final de comentari de text i reflexió argumentada –que suposa traslladar per escrit allò que l'estudiant ha estat treballant al llarg de les diverses sessions.

III. PRIMERA EXPERIÈNCIA

Amb el tancament del primer semestre de l'assignatura, es poden localitzar i valorar uns primers elements sobre el desenvolupament del nou model. Entre ells, el fet que l'assignatura s'enfronta a tres grans tipus de dificultats.

Les primeres són de caràcter ideològic i responen al clima intel·lectual imperant. En un món sotmès a la velocitat, a la demanda d'immediatesa i disponibilitat instantània, al culte a la utilitat a curt termini i al monopoli quasi total dels plantejaments educatius de caire professional i tècnic [7], una assignatura basada en la lectura lenta i atenta per al desenvolupament d'un pensament que no té una utilitat immediata, sinó que busca la formació de fons i a llarg termini de la persona, és de difícil comprensió i acceptació per a certa part de l'alumnat –tal com mostren les enquestes de satisfacció. Aquesta és una dificultat estructural i pròpia de l'estadi actual de la cultura occidental i,

conseqüentment, és de difícil tractament. Tot i així, convé destacar la presència d'una part de l'alumnat que valora i agraeix el nou plantejament de l'assignatura, tot ressaltant la possibilitat de participar activament en debats a l'aula.

El segon grup de dificultats és de caràcter pedagògic i respon a les limitacions de l'alumnat actual pel que fa la comprensió lectora, hàbits de lectura i capacitat d'argumentació oral i escrita. Aquesta és una dificultat que, pròpia com és de l'àmbit docent, ha de ser abordada per l'equip de coordinació i pel professorat de l'assignatura.

El tercer tipus de dificultats són de caràcter operatiu i organitzatiu. Una assignatura que actualment té 2117 alumnes matriculats provinents d'un nombre notable de graus diversos genera problemàtiques importants en l'organització i gestió del desenvolupament de les sessions. La voluntat que sigui una assignatura transversal comporta també un elevat nombre de problemes d'organització, sense que aquesta transversalitat pugui ser, per ara, comptada com un element pedagògic decisiu. La necessitat metodològica de treballar amb ràtios petites també provoca disposar d'un nombre menor de sessions i la distància temporal entre elles, cosa que dificulta la regularitat, el seguiment i el vincle significatiu de l'estudiant amb l'obra llegida.

CONCLUSIONS

Amb el plantejament dels seminaris de grans llibres, La Salle URL realitza una aposta per l'educació liberal, en línia amb les millors universitats del món. Es tracta d'un model de llarga tradició i d'èxit contrastat, però que en el context local presenta dificultats importants que caldrà abordar en els propers anys.

REFERENCES

- [1] Newman, J.H., *Discourses on the Scope and Nature of University Education*. Dublin: James Duffy Publ., 1852.
- [2] Hutchins, R.M., *The Great Conversation: The Substance of a Liberal Education*. Chicago & London: Encyclopaedia Britannica, 1952.
- [3] Strauss, L., "What is Liberal Education?", in *Liberalism Ancient and Modern*. Chicago & London: The University of Chicago Press, 1995. Pp. 3-8. Cf. 9-25. Strauss, L., "Liberal Education and Responsibility", in *Liberalism Ancient and Modern*. Chicago & London: The University of Chicago Press, 1995. Pp.
- [4] Klein, J., "The Idea of liberal Education", in Klein, J., *Lectures and Essays*. Annapolis: Saint John's College Press, 2013. Pp. 157-170. Cf. Klein, J., "On liberal Education", in Klein, J., *Lectures and Essays*. Annapolis: Saint John's College Press, 2013. Pp. 261-268.
- [5] Oakeshott, M., *The Voice of Liberal Learning*. Carmel, Indiana: Liberty Fund, 2001.
- [6] Oakeshott, M., "A Place of Learning", in Oakeshott, M., *The Voice of Liberal Learning*. Carmel, Indiana: Liberty Fund, 2001. P.1. El subratllat és nostre.
- [7] Rosa, H., *Alienación y Aceleración*. Buenos Aires: Katz Editores, 2016. Cf. Rosa, H., *Lo indisponible*. Barcelona: Herder, 2020. Cf. Han, B.C., *La sociedad del cansancio*. Barcelona: Herder, 2022.